

Uredništvo

se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nad tr. Z urednikom je mogoč: govoriti vsak dan od 8. do 12. dopoldne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dopoldne. Upravništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v I. nadstr. na levo v tiskarni. Naročnine in oglase je plačati loco Gorica. Dopolni naj se pošiljajo le uredništvu. Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravništvu. „PRIMOREC“ izhaja neodvisno od „Soča“ vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gld. 1-60. „Soča“ in „Primorec“ so prodajata v Gorici v naših knjigarnah in teh-le tobakarnah: Schwarz v Šolski ul., Jellersitz v Nunski ul., Ter. Leban na tekališču Jos. Verdi, Peter Kriebelj v Kapucinski ulici, I. Bajt v pokopališčni ulici, I. Matiusi v ulici Formica, I. Hovaški v Korenski ulici št. 22; v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Casorma.

SOČA

„Vse za omiko, svobodo in napredek!“ Dr. K. Lavrič.

Izhaja dvakrat na teden in sicer v sredo in soboto ob 11. uri predpoldne ter stane po pošti prejimana v Gorici na dom pošiljana: vse leto 13 K 20 v, ali gld. 6-00 pol leta 6 x 60 3-30 četrt leta 3 x 40 1-70 Posamične številke stanejo 10 vin. „SOČA“ ima naslednje priloge: Ob no-rem letu „Kazipot po Goriskem in Gradisčanskem“ in „Kazipot po Ljubljani in krajskih mestih“, dalje dva-krat v letu „Vozni red železnic, parnikov in poštnih vozov“ ter mesečno prilogo „Slovenski Tehnik“. Naročnino sprejema upravništvo v Gosposki ulici št. 7 I. nadstr. v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček. Za naročila brez dopuslane naročnine se ne oziramo. Oglasi in poslanice se računajo po Petit-vrstah če sta 1-Lrat 16 v, 2-krat 14 v, 3-krat 12 v vsaka vrsta. Večkrat po dogodbi. Večje črke po prostoru. — Reklame in spisi v uredniškem delu 30 v vrsta. Za vsebinsko vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

— Telefon št. 83. —

»Gor. Tiskarna« A. Gabršček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

Nadžkofov govor na katoliškem shodu v Ljubljani.

III.

Nadžkof in knez je skončal tako-le:

Sedaj pa h koncu. dragi moji katoliški Slo-venščini! Časi so resni, stebri družbe, države in cerkve so se spopeli. Mi smo enkrat bili katoliški narod, vsi so bili z nami. Sedaj pa so se zoper Turki-ke, danes so drugi Turki, ki nam hočejo vzeti najsvetejši zaklad, sveto vero in svetlo dedščino naših slavnih očetov. Ali ne bi bilo tudi temu bojevali vsi, kakor en mož? (Gromovito pritrdjevanje). Ali ta boj je težak, prosimo Boga, ki je vsega-mogočen, da se usmili našega ubog-ega ljudstva, ki je sedaj na križišču, ki bije boj za svetlo vero in svetlo dedščino naših slavnih očetov. Da bi bil na tem shodu v vsaj luti spoznal, da bi napredni napovedal z bojo ljubljano in nam okrepjal vero in svetlo dedščino, kar bomo sklenili? O, da bi Jagnje-sega usmili slovenskega naroda, da ostane Boga-moščni in ljubljeni, katero mu je Bog dal v naš-tem življenju zgodovino in da bi enkrat z njim kra-jevski in goriški Krištof, usmilil se nas, to te prosimo, Amen!

Nadžkof pravi, da enkrat smo bili katoliški narod, vsi edini. Za Boga! Kaj slovenski narod ni več katoliški? Saj je vendar resnica le ta, da je slo-venski narod skozi časove katoliški nar-od, ali ne? Kako ponosno se pogostoma trkajo na prsi klerikalni prvaki, da je slovenski narod ves katoliški, sedaj pa prihaja nadškof goriski s trditvijo, da enkrat je bil slovenski narod katoli-ški. torej sedaj res ni več katoliški?! Le čuditi se moramo, kako se more kaj takega sploh izreči. Pa namen je hitro videti. Včasih smo se bojevali zoper Turki-ke, pravi nadškof, sedaj pa so drugi Turki, ki hočejo vzeti nam (klerikalnem ali komu?) najsvetejši zaklad, sveto našo vero. Pa! Najprvo je go-voril o »sovrznikih«, h koncu je po-vedal, da so ti »sovrzniki« — Tur-čin! In ti Turčini hočejo vzeti nam sveto vero! Lepo jih je razdelil: »mi« in nasproti nam sami Turki, strašni

ljudje, divji, opasani s sabljami, ki ho-čejo nam vzeti vero, najdražji za-klad! Kaj še! Klerikalnem je težko je-mati vero, ker jo izgubljajo sami. To, kar je v njih, ni več vera, ampak pre-tiranost, prenapetost, fanatizem, mali-kovanje. Če pojde tako naprej, res ob-velja kedaj nadškofov vzdih, da en-krat je bil slovenski narod katoliški. Krivi pa so sami, ker nprestano me-šajo vero s politiko; kmalu ljudstvo ne bo več vedelo, ali je boljše za večno zveličanje, če gre v cerkev molit ali če gre na kak »katoliški« političen shod! —

In vsi se hočejo bojevati — zoper Turki-ke. Gromovito pritrdjevanje je baje sl dilo tem besedam. Nadškof je moral biti ves srečen, ker njegov bojni klic je našel tako odmeva tudi na katoliškem shodu. Nadškof pa je tudi spoznal, da je boj težak. Ni vraga! Boj s Turki ni bil nikdar šala! Zato pa kliče Boga na pomoč. Prav lepo, ganljivo. Jagnje Božje kliče na pomoč, da bi izpolnil sloven-ški narod nalogo, katero mu je dal Bog v načrtu vesoljne zgodovine... ter da bi enkrat z njim kraljeval tam gori. Amen! — Slovenski narod bi že lepo izpolnje-oval svojo nalogo, če bi bil v Ljubljani zgorel na grmadi katoliški škof Hren na mestu slovenskih biblij, ki so bile začele vzbujati narod ter ga klicati na dan v vrsto drugih narodov. Tako pa so Rimci zatri takratni polet sloven-skega naroda z vso silo, narod se je pogrzel, in težko ga je bilo vzbuditi šele v novejših prosvitljenih časih; tako je bil »rimsko-katoliški«. To je tisti nad-škofov »enkrat« — in po takih časih suženjstva in nezavednosti je koprnul na katoliškem shodu! — Ali zaman je bilo to koprnjenje, kajti kažejo se znaki prave prosytljenosti tudi med Slovenci, prosveta prodira, in »stebri« se majojo. Klerikalni matadorji so jo za-vozili korenito; fanatizem se izrazi in na njegovo mesto stopi svetla luč spo-znanja. V ljudstvu se vrši preobrat. In za ta preobrat bomo delali z vsemi si-

lavji, z vso močjo, da bo enkrat ko-ku-pčiji z vero in cerkvijo, da se ocistita ter bo cerkev zopet hram Božji in vera prava Kristusova vera! Amen!

+ Jan Lego.

(Konec.)

Toda tudi tedaj ni pozabil na nas. Nasprotno, še celo bolj intenzivno je delal, da bi zbližal čim bolj oba slovanska naroda. Bil je pravi apostol česko-slovenske vzajem-nosti, katere pa ni pospeševal s slavnostnimi govori, ki prinašajo samo popularnost govo-riku, marveč z vstrajnim delom na polju boje-stranskega medsebojnega spoznanja. Koliko je on napisal člankov v razne česke liste o slo-venskih razmerah in prirodnih krasotah naših dežel! —

Omenjamo le, da je bila ona znamenita pot Slovencev v Prago l. 1884., katero je naš pesnik Gregorčič ovekovčelil v svoji pesmi »Pot na Velehrad“ in jo je opisal Anton Trste-njak, njegove delo. On je dal inicijativo za to pot in pridobil Slovence za ta izlet. Ravnotako je priredil poseben vlak Čehov v Ljubljano, Trst in Postojnsko jamo leta 1895. In od leta 1884. datirajo pravzaprav redni stiki med Čehi in Slovenci.

Vsa leta je zbiral med Čehi denarne prispevke za slovenske namene in je v to svrhu, kakor tudi v pospeševanje vzajemnosti med obema narodoma ustanovil poseben »Česko-sloviški spolek«, ki je dolgo let vspešno deloval za razširjenje česko-slovenske vzajemnosti med Čehi.

Zlasti velik dobrotnik je bil slovenski učeci se mladini, ki je prihajala v Prago. Vedno jo je podpiral, in ker sam ni bil do-voľj premožen, da bi mogel našim dijakom dajati gmočno pomoč, je trkal pri drugih českih rodoljubih, da so jih podpirali. Lahko rečemo, da ni zavrnil nobenega slovenskega dijaka, ki se je obrnil do njega. Naši praški dijaki so se dolgo let zbirali pri njem, ki jih je znal s svojo ljubeznivostjo prikleniti na-se in blagodejno uplivati na nje.

Še dokler je bival med Slovenci, je po-večal pozornost slovenski mladini. Zlasti so mu prirasli k srcu naši otroci, in vedno je vspodbujal naše učiteljstvo k pridnemu delo-vanju za dobro vzgojo naše mladine in za povzdigo našega ljudskega šolstva. Vedel je pač dobro, kakega pomena za bodočnost na-roda je njegov naraščaj. Zato je bil tudi med prvimi, ki so začeli pospeševati razvoj naše mladinske književnosti. Ko je prišel v Prago, je nabiral denar za nagrade našim najboljšim spisom za mladino. In marsikaka knjiga, ka-tero sedaj čita naša mladina v svojo veliko korist, je bila nagrajena s cenami, za katere je Lego nabiral denar med svojimi českiimi rojaki. Kot strokovnjak v prirodoslovnih vedah je tudi vedel, da je za naše kmetsko ljudstvo koristno pravo spoznanje, prirodnih prikaznij in se je pridno zavzemal za razvoj prirodoznanskega poduka v naši ljudski šoli. Sam je nabiral po českih zemljah rudnine in pri nas neznano kamenje in ga je pošiljal našim šolam, kot pomočna sredstva prirodoslovnega poduka. In tako je prišel marsikak kos českih rudnin na Slovensko in veliko naših šol je, v katerih učnih zbirkah tvori zbirko rudnin ravno ono, kar jim je poslal Lego!

Tako je posvečal veliko pozornost vsem strokam našega javnega življenja. Povsod je znal pomagati s svojim lastnim duhom in svojo neutrudljivo delavnostjo. Zato je tudi povsem zaslužil ona priznanja, ki mu jih je podelilo slovensko občinstvo. Bil je častni član mesta Ljubljane in več drugih občin; častni član mnogih slovenskih učiteljskih društev, in tudi slovensko akademično društvo »Ilirija« ga je izvolilo svojim častnim udom.

Ravno v novejši dobi prihaja zopet v veliko čast — oni način delovanja za napredek naroda, ki ga imenujemo drobno delo. In lahko rečemo, da je bil naš prvi delavec na tem polju ravno Lego. Iz njegovega delovanja se spozna moza, in iz njegovega truda za nas, njegove neumorljive delavnosti za nas spo-znamo Legovo veliko ljubezen do našega na-roda. In njegova zasluga je tem večja, ker njega ni vezala na nas nikaka dolžnost, saj ni bil sin našega naroda, ampak samo naš brat — Čeh. Zato pa mu moramo prištevati

Grof Monte Cristo.

Napisal Alexandre Dumas.

(Dolge)

»Vojdite,« pravi Andrea, »vi ste brezsrčen človek, in ne boste bom za to, da izgubite svoje mesto.«
»Teh besedah se paznik obrne in se spusti v gromek smeh.
»Jelniki se približajo in napravijo okoli njega krog.
»Pravim vam,« nadaljuje Andrea, »da mi ta beraška vsota ne bo, da si nabavim obleke in preskrbim sobo, da lahko dostojno sprejemem visoki obisk, ki ga vsak dan pričakujem.
»Prav ima, prav ima!« pravijo jelniki. »Za Boga, vidi se, da je iz odličnih krogov.«
»Posodite mi torej dvajset frankov!« pravi paznik in se opre na svojo obrovsko roko. »Svojemu tovarišu pač izkažete to odličje, ali ne?«
»Zar nisem tovariš teh ljudi,« pravi mladi mož odločno. »Ne ročajte se mi, kajti do tega nimate pravice!«
Tatovi se mrmraje spogledajo, in nevihta, ki jo provzročil bo paznikovo izrivljanje kakor Andrejeve besede, se prične zbli-žati tad glavo aristokratskega jelnika.
»Paznik se previdno umakne in jih pusti same, da se med tem okrepla.
»Jelniki obstopijo Andrea, in nekateri izmed njih pravijo: »Ja savate! Ja savate!«
»Beseda znači ponošen čevljev; če si je jelnik nakopal ne-molov svojih tovarišev, so ga pretepli, ne s starimi, ampak z novimi okovanimi čevlji.

Drugim se zdi primernejša anguille: bistvo te je bilo, da so napolnili robce s peskom, kamenčki in z bakrenastim do-narjem, če so ga imeli, ter vse to naenkrat stresli obsojencu na glavo in na rame.

»Bijčajmo lepega gospoda poštenjaka!« pravijo nekateri. Toda Andrea se obrne k njim, namežika z očmi, napne z jezikom lice in zacmoka z ustnicami, kar pomeni med ban-diti, ki morajo molčati, tisoč stvari.

Bilo je to splošno poznano znamenje, katerega se je na-učil od Caderoussa.

Zločinci spoznajo, da je to eden izmed njihovih. Tako se robei povesijo, čevlji se vrnejo na svoje mesto, mrmljanje pouha in začujejo se izrazi priznanja.

Paznika to tako presenetil, da pograbi Andrea in ga pre-lšče, kajti bil je prepričan, da najde pri njem važen dokaz, da je začaral vse jelnike v jami levov.

Andrea mu tega ne pusti brez odpora.

Naenkrat se začuje od omrežja sem glas.

»Benedetto!« zakliče nadzornik.

Paznik izpusti svoj plen.

»Kdo me kliče?« pravi Andrea.

»V sobo za obiske!« pravi glas pri omrežju.

»Vidite, da dobim obisk. O, moj ljubi gospod, prepričate se, da se s Cavalcantijem ne sme ravnati tako kakor z navad-nimi ljudmi!«

In Andrea odhiti čez dvorišče nalik črni senci ter izgine očem svojih začudenih tovarišev in prav tako začudenega paznika. Prekanjeni mladi zločinec ni vporabil nobene navadne zvijače drugih jelnikov in tudi ni nikomur pisal, ampak je stojično molčal.

»Očividno je moj pokrovitelj mogočna oseba,« si je rekel. »To bogastvo, do katerega sem prišel tako naenkrat, lahkota,

s katero sem premagal vsako oviro, improvizirana rodbina, od-lično ime, obilica zlata, zveze z odličnimi rodbinami, vse to govori dovolj jasno. Nesrečna odsotnost mojega pokrovitelja me je uničila, toda nikakor ne za vedno. Roka, ki me čuva, se je za trenotek odtegnila od mene, a gotovo je, da se pobriga za me, če bi imel res pasti v prepad.

»Zakaj naj bi naredil neprevиден korak? Na ta način morda lahko izgubim svojega pokrovitelja. Na dva načina me lahko reši iz te zadeve: s tem, da mi preskrbi priliko k begu, ali pa s tem, da pokupi sodnike; z denarjem je mogoče oboje. Najprej hočem videti, če sem popolnoma zapuščen, in potem...«

Andrea je naredil lep načrt. Ta propalica je bil neustra-šen pri napadanju in surov pri obrambi. Vendar je že skoro izgubljal pogum, ko ga je poklical nadzornik v sobo za obiske.

Njegovo sice je vtrpalo veselja. Bilo je še prekmalu, da bi to mogel biti preiskovalni sodnik, in prepozno, da bi mogel biti zadržanik; bilo je torej gotovo, da ga je nekdo obiskal.

Njegove radovedne, široko odprte oči zagledajo temni, hladni obraz gospoda Bertuccia, ki ga opazuje z bolestim za-čudenjem. Pred varanimi Benedettovimi očmi se vse zavrti.

»Ah,« pravi presenečeno.

»Dober dan, Benedetto,« pravi Bertuccio s svojim nizkim, sonornim glasom.

»Vi, vi!« pravi mladi mož in se prestrašeno ozira okoli sebe.

»Ali me ne poznaš, nesrečno dete?« pravi Bertuccio.

»Tiho vendar, tiho!« pravi Andrea, ki je vedel, kako dobro slišijo ti zidovi. »Moj Bog, moj Bog, ne govorite tako glasno!«

»Ti bi rad govoril z menoj samim, ali ni res?« pravi Bertuccio.

»Da, da,« odvrže Andrea.

